

Pokyny Horskej záchranej služby na zaistenie bezpečnosti osôb v horských oblastiach

Podľa § 11 ods. 2 písm. a) zákona č. 544/2002 Z. z. o Horskej záchranej službe za účelom zaistenia bezpečnosti osôb v horskej oblasti Horská záchranná služba (ďalej len „horská služba“) ustanovuje:

Čl. 1

Povinnosti osôb nachádzajúcich sa v horskej oblasti

(1) Každá osoba v horskej oblasti (okrem osôb nachádzajúcich sa v osadách, na verejných komunikáciách, zjazdových a bežeckých tratiach) je povinná:

- a) dodržiavať pokyny horskej služby,
- b) riadiť sa výstražnými, informačnými a inými zariadeniami súvisiacimi s bezpečnosťou osôb v horskej oblasti,
- c) informovať sa na horskej službe alebo využiť všetky dostupné informačné zdroje o schodnosti chodníkov, lavínovom nebezpečenstve a inej problematike týkajúcej sa bezpečného pohybu,
- d) informovať sa o vývoji počasia na SHMÚ alebo horskej službe,
- e) správať sa tak, aby nedošlo k ohrozeniu vlastného života, zdravia alebo majetku, ani k ohrozeniu života, zdravia alebo majetku iných osôb,
- f) prispôbiť výstroj a výzbroj obtiažnosti vychádzky, túry alebo výstupu (ďalej len „túra“) a poveternostným podmienkam,
- g) vziať si na túru lekárničku s prostriedkami na poskytnutie prvej pomoci,
- h) zásobiť sa dostatočným množstvom jedla a pitia,
- i) prispôbiť obtiažnosť túry svojmu zdravotnému stavu a fyzickej kondícii,
- j) nepodnikať túru pri vyhlásení 4. a 5. stupňa lavínového nebezpečenstva,
- k) ukončiť túru a vrátiť sa, ak sa počasie zhoršuje,
- l) nekráčať v tesnej blízkosti okrajov chodníka, pretože môže dôjsť k jeho zosuvu,
- m) neopierať sa o zábradlie, hlavne na exponovaných miestach a nesadať naň,
- n) nezaťažovať mosty vo veľkých skupinách a zbytočne sa na nich nezdržiavať,
- o) prechádzať letnými snehovými poliami s maximálnou opatrnosťou a nešmýkať sa na nich,
- p) pridržiavať sa terénu alebo byť zaistený pri fotografovaní a filmovaní v exponovanom teréne,
- q) nehádzať kamene ani iné predmety,
- r) neskracovať si chodníky,
- s) nepredbiehať sa pri pohybe na úsekoch zabezpečených umelými technickými pomôckami a pohybovať sa tak, aby medzi dvomi kotviacimi prvkami bola len jedna osoba,
- t) pri pohybe na lyžiach a bicykli dať prednosť pešej osobe,
- u) pohybovať sa len v chodeckom teréne a nad hornou hranicou lesa len po značkovaných chodníkoch.

(2) Na túru je vhodné vziať si mobilný telefón, a to najmä vtedy, ak ide na túru len jedna osoba.

(3) Pohybovať sa mimo značkovaných chodníkov alebo v horolezeckom teréne do I. stupňa obtiažnosti UIAA vrátane (stupnica UIAA tvorí prílohu č. 1 k pokynom) vrátane môže len:

- a) sprievodca UIMLA,
- b) osoba v sprievode vodcu UIMLA,
- c) osoba, ktorá vykonáva inú činnosť, pri ktorej je nevyhnutné opustiť chodník, (napríklad športové lietanie, rafting, kanoing, potápačstvo, rybárstvo, poľovníctvo, ...),
- d) iná oprávnená osoba, (napríklad stráž ochrany prírody, člen lesnej stráže, vlastník pozemku, lesník, geodet, policajt, hasič, ...),

(4) Pohybovať sa mimo značkovaných chodníkov alebo v horolezeckom teréne do II. stupňa obtiažnosti UIAA vrátane môže len:

- a) inštruktor vysokohorskej turistiky,
- b) osoba pri výcviku vysokohorskej turistiky v sprievode inštruktora vysokohorskej turistiky.

(5) Pohybovať sa mimo značkovaných chodníkov alebo v horolezeckom teréne môže len:

- a) príslušník horskej služby,
- b) iná osoba (občianske združenie, právnická osoba a fyzická osoba), ktorá spolupracuje s horskou službou pri plnení úloh podľa zákona č. 544/2002 Z. z. alebo člen organizácie združenej v medzinárodnej organizácii IKAR-CISA,
- c) horský vodca (UIAGM/IFMGA),
- d) osoba v sprievode horského vodcu,
- e) horolezec, skialpinista,
- f) osoba pri výcviku horolezectva alebo skialpinizmu v sprievode inštruktora horolezectva alebo skialpinizmu,
- g) osoba alebo organizácia pri plnení zvláštnych úloh po prerokovaní s horskou službou a po splnení podmienok pre bezpečný pohyb,

(6) Pohybovať sa v jaskynnom prostredí (okrem verejnosti prístupných jaskýň) vrátane trasy medzi vstupom do jaskyne a turistickým chodníkom, môže len:

- a) člen speleologickej spoločnosti,
- b) osoba pri výcviku v sprievode člena speleologickej spoločnosti,
- c) osoba alebo organizácia pri plnení zvláštnych úloh po prerokovaní s horskou službou a po splnení podmienok pre bezpečný pohyb,
- d) príslušník horskej služby,
- e) iná osoba (občianske združenie, právnická osoba a fyzická osoba) ktorá spolupracuje s horskou službou pri plnení úloh podľa zákona č. 544/2002 Z. z.

Čl. 2

Kniha vychádzok a výstupov

(1) Pred začatím vychádzky, túry alebo výstupu je osoba povinná zapísať sa do knihy vychádzok a výstupov; to neplatí pri pohybe v osadách a na komunikáciách medzi nimi.

(2) V knihe vychádzok a výstupov sa uvádza

- a) meno a priezvisko,
- b) cieľ,
- c) trasa,
- d) čas začatia a predpokladaný čas návratu,
- e) iné potrebné údaje, napríklad telefónne číslo.

(3) Ak osoba nemá možnosť zapísať sa do knihy vychádzok a výstupov, je povinná údaje uvedené v odseku (2) nahlásiť horskej službe alebo blízkej osobe, ktorá v prípade nezvestnosti vyrozumie horskú službu.

(4) Cieľ, trasu a predpokladaný čas návratu je potrebné dodržať.

(5) Ak sa osoba nevráti do času uvedeného v knihe vychádzok a výstupov, je povinnosťou právnických osôb a fyzických osôb, ktoré poskytujú ubytovacie služby alebo stravovacie služby alebo blízkej osoby oznámiť túto skutočnosť horskej službe.

(6) Nezvestnosť trvajúca viac ako 6 hodín sa považuje za priamu žiadosť o zásah horskej služby.

(7) Po návrate z túry je potrebné odhlásiť sa v knihe vychádzok a výstupov, prípadne oznámiť návrat horskej službe alebo blízkej osobe.

Čl. 3 Nehoda v horskej oblasti

(1) Ak dôjde k nehode v horskej oblasti, je potrebné riadiť sa týmito pokynmi:

A) Nezvestnosť

Ak sa osoba nevráti z túry včas, po uplynutí primeranej čakacej doby ohlásiť nezvestnosť na dispečing horskej služby; hlásenie je naliehavé najmä v zlom počasí.

B) Zablúdenie a uviaznutie v ťažkom teréne

V prípade zablúdenia alebo uviaznutia v ťažkom teréne je potrebné čo najpresnejšie určiť miesto a vyrozumieť horskú službu; ak to okolnosti dovoľujú, zotrvať s takouto osobou v kontakte do príchodu záchranárov. Je vhodné aby osoby ktoré zablúdia nepokračovali ďalej, hlavne ak je terén exponovaný.

C) Ľahké zranenie alebo únava

Postihnutého uložiť na bezpečné miesto, poskytnúť mu prvú pomoc a po oddychu mu pomôcť zostúpiť k najbližšej stanici lanovky, chate alebo do osady; alebo úraz nahlásiť horskej službe.

D) Vážne zranenie, neschopnosť ďalšej chôdze

Postihnutého bezpečne uložiť, poskytnúť mu prvú pomoc a chrániť ho pred chladom; urýchlene ohlásiť zranenie horskej službe a prekonzultovať s ňou ďalší postup; zraneného nenechávať samotného ani v zlom počasí.

E) Lavínové nešťastie

Okamžite začať s ohliadkou lavíny a okolia s prihliadnutím na možnosť ďalšieho pádu lavíny; ak je bezvýsledná, začať s hľadaním pomocou lavínových hľadacích prístrojov alebo začať improvizované sondovanie a udalosť urýchlene ohlásiť horskej službe.

F) Smrť

Smrteľný úraz alebo nález telesných pozostatkov urýchlene ohlásiť horskej službe alebo najbližšiemu oddeleniu Policajného zboru.

Čl. 4 Ohlásenie nehody

(1) Každú nehodu je potrebné ohlásiť osobne alebo telefonicky na:

a) **NON STOP dispečing horskej služby, t. č.: 18300**

b) tiesňové volanie integrovaného záchranného systému, t. č.: 112

Čl. 5 Údaje o nehode

(1) O nehode sa ohlasujú tieto údaje:

- a) určenie miesta, kde je potrebné vykonať zásah
- b) informácie o volajúcom
 1. meno a priezvisko,
 2. adresa trvalého pobytu,
 3. miesto ubytovania v horskej oblasti,
 4. miesto odkiaľ volá,

- c) informácie o postihnutom
 - 1. meno a priezvisko,
 - 2. vek,
 - 3. štátna príslušnosť,
 - 4. adresa trvalého pobytu,
 - 5. miesto ubytovania v horskej oblasti,
- d) informácie súvisiace s požiadavkou na zásah
 - 1. aktuálny stav postihnutého,
 - 2. druh zranenia,
 - 3. mechanizmus úrazu,
 - 4. presné určenie a popis miesta,
- e) iné informácie
 - 1. aktuálne počasie,
 - 2. presný popis terénu,
 - 3. možnosť transportu,
 - 4. možnosť sebazáchrany.

Čl. 6

Pokyny pre výkon turistiky

- (1) Priebeh túry si prezrite na mape alebo v turistickom sprievodcovi.
- (2) V prípade potreby využite služby horského vodcu alebo horského sprievodcu.
- (3) Na túru odchádzajte skoro ráno a dokončite ju do zotmenia.
- (4) Pri zostupe je nutné rátať s časom rovnajúcim sa asi 70 % času výstupu.
- (5) Pri pohybe v horskom teréne vám chôdzu uľahčí používanie turistických palíc.
- (6) Na každú túru sa vystrojte primerane ročnému obdobiu, namáhavosti túry a jej dĺžke. Nevyhnutná je obuv s vibramovou podrážkou a plášť do dažďa alebo vetrovka. V chladnejšom počasí alebo pri výstupe na sedlo alebo vrchol sú potrebné aj sveter, čiapka a rukavice. V zimnom období sa odporúčajú stúpacie železá, čakan alebo skladacie palice. Nezabúdajte na jedlo a dostatok tekutín.
- (7) Na orientáciu použite turistickú mapu (letnú a zimnú), v ktorej sú zakreslené všetky dôležité údaje. Letnú mapu nikdy nepoužívajte v zime a naopak. Používajte vždy posledné opravené vydanie, vyhnite sa omylom v teréne.

Čl. 7

Pokyny pre výkon horolezectva

- (1) Činnosť horolezca musí byť v súlade s metodickými pokynmi akreditovaného vzdelávacieho zariadenia v oblasti „horolezectvo“ a medzinárodnej organizácie UIAA.
- (2) V horolezeckom teréne používajte horolezecký celotelový alebo kombinovaný (sedací a prsný) úvazok, ochrannú prilbu, lano, pomocný horolezecký materiál a prostriedky k výkonu improvizovanej záchrany.
- (3) Pri výkone horolezectva alebo skalolezectva na zabezpečenie proti pádu a na zabezpečenie postupu používajte certifikovaný materiál označený CE alebo UIAA.

(4) Na dlhú túru je nevyhnutnou súčasťou výstroja bivakový vak.

(5) Ak to charakter a obtiažnosť výstupu dovoľuje, plánujte začiatok výstupu tak, aby sa návrat z výstupu uskutočnil za denného svetla.

(6) Horolezeckú činnosť nevykonávajte pri zníženej schopnosti spôsobenej najmä vplyvom alkoholického nápoja, omamného prostriedku, lieku, únavy, nevoľnosti, úrazu, zlého zdravotného stavu alebo choroby.

(7) Výstup vo vysokohorskom prostredí plánujte primerane svojim schopnostiam, o stupeň menej ako sú lezecké hranice na cvičných skalách.

(8) Priebeh výstupu, možnosti ústupu a zostupu preštudujte v sprievodcovi; pri ťažkom výstupe alebo nepriehľadnom teréne prezrite stenu z protíľahlého svahu. Pre orientačne náročný terén si zhotovte náčrtok pre prípad zhoršenej viditeľnosti.

(9) Nespoliehajte sa na už jestvujúce istiace body.

Čl. 8

Pokyny pre výkon skialpinizmu

(1) Činnosť skialpinistu musí byť v súlade s metodickými pokynmi akreditovaného vzdelávacieho zariadenia v oblasti „horolezectvo“ alebo „skialpinizmus“ a medzinárodnej organizácie UIAA a ISMF.

(2) Zvoľte si výstroj a výzbroj podľa snehových podmienok, počasia, obtiažnosti a charakteru plánovanej trasy.

(3) Používajte lavínový hľadací prístroj alebo iné zariadenie na ochranu pred lavínami; súčasťou výstroja musí byť lavínová sonda a lopatka.

(4) V horolezeckom teréne používajte horolezecký celotelový alebo kombinovaný (sedací a prsný) úvazok, ochrannú prilbu, lano, pomocný horolezecký materiál a prostriedky k výkonu improvizovanej záchrany.

(5) Pri výkone skialpinizmu na zabezpečenie proti pádu a na zabezpečenie postupu používajte certifikovaný materiál označený CE alebo UIAA.

(6) Na dlhú túru je nevyhnutnou súčasťou výstroja bivakový vak.

(7) Ak to charakter a obtiažnosť výstupu dovoľuje, plánujte začiatok výstupu tak, aby sa návrat z výstupu uskutočnil za denného svetla.

(8) Skialpinistickú činnosť nevykonávajte pri zníženej schopnosti spôsobenej najmä vplyvom alkoholického nápoja, omamného prostriedku, lieku, únavy, nevoľnosti, úrazu, zlého zdravotného stavu alebo choroby.

(9) Priebeh výstupu, možnosti ústupu, zostupu a zjazd preštudujte v sprievodcovi; pri ťažkom výstupe alebo nepriehľadnom teréne prezrite terén z protíľahlého svahu. Pre orientačne náročný terén zhotovte náčrtok pre prípad zhoršenej viditeľnosti.

Čl. 9

Pokyny pre bicyklistov

- (1) Bicyklista pri jazde na bicykli musí mať nad ním plnú kontrolu.
- (2) Pešia osoba má právo prednosti, bicyklista nesmie ohrozovať ani obmedzovať svojou jazdou iné osoby.
- (3) Používajte ochrannú prilbu; v exponovanom teréne aj chrániče iných častí tela.
- (4) Nevykonávajte činnosť pri zníženej schopnosti, najmä vplyvom alkoholického nápoja, omamného prostriedku, lieku, únavy, nevoľnosti, úrazu, zlého zdravotného stavu alebo choroby.

Čl. 10

Pokyny pre prevádzkovanie leteckých športových zariadení

- (1) Letecké športové zariadenia sú padákový klzák bezmotorový, závesný klzák bezmotorový, padákový klzák motorový a závesný klzák motorový (ďalej len „zariadenie“).
- (2) Pilot zodpovedá za vykonanie letu podľa pravidiel lietania, s výnimkou prípadu, keď si okolnosti vynútia odchýlku od týchto pravidiel v záujme bezpečnosti letu.
- (3) Pilot musí mať pri vykonávaní letu platný pilotný preukaz alebo preukaz žiaka a platný preukaz letovej spôsobilosti zariadenia (technický preukaz). Cudzí štátny príslušník musí mať doklad rovnocenný preukazu pilota, žiaka, preukazu letovej spôsobilosti, dokladu o poistení zodpovednosti za škodu pri prevádzke zariadenia a tiež doklad o svojom poistení pre prípad úrazu.
- (4) Let na zariadení sa vykonáva podľa pravidiel letu za viditeľnosti, a to od východu slnka do západu slnka a za priamej viditeľnosti. Výnimočne možno let uskutočniť 30 min. pred východom slnka a 15 min. po západe slnka (podľa miestneho poludníka).
- (5) Pilot a člen posádky nesmú začať let, ak je ich schopnosť znížená, najmä vplyvom alkoholického nápoja, omamného prostriedku, lieku, únavy, nevoľnosti, úrazu alebo choroby. Pred letom a počas letu pilot a člen posádky nesmú požívať alkoholické nápoje, omamné prostriedky alebo lieky znižujúce schopnosť ich výkonu.
- (6) Pri lete vo výške nad 150 m nad terénom musí byť zariadenie vybavené záchranným systémom a výškomerom.
- (7) Počas letu je zakázané prelietavať cez diaľnice, cesty I – III triedy a železnice vo výške do 150 m.
- (8) Počas letu je zakázané vykonávať prudké obraty, ostré zatáčky (viac ako 60°) v blízkosti zeme alebo približovať sa k inému zariadeniu na vzdialenosť menšiu ako 30 m.
- (9) Každá osoba vykonávajúca činnosť spojenú s prevádzkou zariadenia musí zabezpečiť ochranu svojho zdravia vhodnými ochrannými prostriedkami. Povinnými ochrannými prostriedkami sú ochranná prilba a ochrana očí. Odporúčanými ochrannými prostriedkami sú vhodné oblečenie, vhodná obuv a iné ochranné prostriedky.

Čl. 11

Pokyny pre výkon jaskyniarstva

- (1) Činnosť jaskyniara musí byť v súlade s metodickými pokynmi speleologickej spoločnosti.
- (2) Do jaskyne vstupujte najmenej vo dvojici, znalý zásad pravidiel bezpečného pohybu v jaskynnom prostredí; do priepasti so znalosťou jednolanovej (horolezeckej) techniky, samozáchrany a poskytovania prvej pomoci. V žiadnom prípade nevstupuje do jaskyne samostatne.
- (3) Pri výkone jaskyniarstva na zabezpečenie voči pádu a na zabezpečenie postupu používajte certifikovaný materiál označený CE alebo UIAA.
- (4) Do jaskyne vstupujte po preštudovaní dostupných materiálov o jaskyni riadne vystrojený, s funkčným náhradným – nezávislým záložným zdrojom svetla, náhradným suchým oblečením a ochrannou prilbou.
- (5) Do jaskyne zoberte so sebou osobnú lekárničku, izofóliu, jedlo a pitie najmenej na jeden deň nad čas predpokladaného pobytu.
- (6) V jaskyni je zakázané zakladať oheň.

Čl. 12

Používanie špeciálnych dopravných prostriedkov

- (1) Používanie snežných skútrov, štvorkoliek a iných špeciálnych zariadení na iný účel ako pracovné použitie (zásobovanie, údržba tratí, spracovanie dreva, stavebné práce a pod.) mimo dopravných komunikácií možno len vo vymedzenom a zabezpečenom priestore tak, aby nebola ohrozená bezpečnosť osôb v horskej oblasti.
- (2) Vodič otvoreného dopravného prostriedku musí používať ochrannú prilbu alebo iné ochranné prostriedky podľa pokynov výrobcu.

Čl. 13

Tieto pokyny nadobúdajú platnosť a účinnosť 1. júla 2014.

plk. Ing. Jozef Janiga
riaditeľ Horskej záchranej služby

PRÍLOHA č. 1 – stupnica lezeckej obtiažnosti UIAA

Stupeň		Popis
I.	<i>Lahké</i>	najjednoduchšia forma skalného lezenia, nie však už chodecký terén; na zabezpečení rovnováhy slúžia ruky
	Malé ťažkosti	začiatocníci sa musia istíť lanom; nesmú trpieť závratmi
II.	<i>Mierne ťažké</i>	tu začína skutočné lezenie, pri ktorom je vyžadovaná technika troch bodov
	Mierne ťažkosti	na exponovaných miestach je potrebné istíť lanom
III.	<i>Stredne ťažké</i>	kolmé miesta alebo previsy s dobrými chytmi už vyžadujú fyzickú silu
	Stredné ťažkosti	na exponovaných miestach sa doporučuje medziistenie; tréning a skúsení lezci môžu prekonávať úseky tohto druhu stupňa obtiažnosti ešte bez použitia lana
IV.	<i>Ťažké</i>	na tomto stupni začína skutočné lezenie; dostatočné lezecké skúsenosti sú nevyhnutné
	Veľké ťažkosti	lezecké úseky väčšinou vyžadujú viac istenia; istenie lanom je už obvyklé i u skúsených a trénovaných lezcov
V.	<i>Veľmi ťažké</i>	lezenie kladie zvýšené nároky na fyzickú kondíciu, techniku a skúsenosti; v Alpách sa dlhé cesty v tejto klasifikácii považujú za veľké podujatia
	Veľmi veľké ťažkosti	zvyšuje sa počet medziistení
VI.	<i>Neobyčajne ťažké</i>	lezenie vyžaduje nadpriemerné schopnosti a výbornú trénovanosť; veľká expozícia sa často spája s malými stanovišťami
	Nesmierne veľké ťažkosti	istenie je samozrejmosťou
VII.	<i>Mimoriadne ťažké</i>	možno zvládnuť len so zvýšenou trénovanosťou a s pomocou špeciálnej výstroje; i výborní lezci potrebujú špeciálnu prípravu pre určitý druh skaly, aby úseky tohoto stupňa preliezli spoľahlivo, bez pádu
	Neobyčajné ťažkosti	dokonalá technika istenia je nevyhnutná
VIII -IX	Stupňovanie predchádzajúcich obtiažností	veľmi vysoké nároky na špeciálnu prípravu i na výstroj, výstupy a úseky krajných stupňov možno často zvládnuť až po predchádzajúcich nácvikoch a získaní pohybových návykov; vyhradené pre vrcholových lezcov.

X - XI.	<i>Súčasná hranica lezeckých možností vo volnom lezení</i>	predchádzajúce nacvičovanie je nevyhnutné, ani najlepší špičkoví lezci nie sú schopní úseky tohoto stupňa opakovať často, k prekonaniu sú nevyhnutné ideálne podmienky (vonkajšie i psychické) i dokonalé sústredenie na výkon; zatiaľ sa tento stupeň prekonáva len s horným istením alebo s dopredu osadenými istiacimi bodmi
------------	---	---